

ГОРАН ЛАТИНОВИЋ
Филозофски факултет
Универзитет у Бањалуци

Информативни прилог
УДК 929:94 Берић Душан
COBISS.RS-ID 139923713
DOI 10.7251/GUARS2315361L

ДУШАН БЕРИЋ (1948–2023) (In memoriam)

Душан Берић рођен је на Божић 7. јануара 1948. у Трнову код Мркоњић Града. Као петогодишњи дјечак преселио се у Бањалуку, гдје је провео 14 година (1953–1967) и завршио основну и средњу школу. Дипломирао је историју на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду 1971, а исте године уписао је постдипломске студије на Филозофском факултету Универзитета у Београду, које је окончао 1976, одбранивши магистарски рад *Славонска војна граница у Револуцији (1848–1849)*. Истовремено је провео два мјесеца у Њемачкој, на Гетеовом институту у Фрајбургу и Штауфену. Радио је као архивиста у Архиву Србије у Београду (1972–1976), гдје је завршио шестомјесечни курс из архивистике. Одслужио је војни рок у Нишу, а потом 16 година радио као асистент у Институту за историју у Сарајеву (1976–1992). Тамо је прерадио и проширио рукопис магистарске тезе и објавио га као књигу 1984. Докторску дисертацију *Устанак у Херцеговини (1852–1862)* одбранио је на Филозофском факултету Универзитета у Сарајеву 1990, под менторством академика Милорада Екмечића. Његова дисертација, коју је радио једанаест година и која је заснована на грађи из чак 25 архива у земљи и иностранству, представља један од најбољих доктората написаних и одбрањених у српској историографији.

Усљед грађанског рата, избјегао је из Сарајева у Нови Сад, изгубивши богату личну библиотеку. Радио је седамнаест година на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду (1993–2010), гдје је у звању доцента предавао Националну историју новог века, али само до 1997. Наиме, Душан Берић дошао је у сукоб са појединим професорима и управом Филозофског факултета, тако да првобитни приједлог четворочлане комисије о његовом избору за ванредног професора 1996. није усвојен, премда је испуњавао услове за напредовање у више звање. Разлози Берићевог одстрањивања из наставе нису били академске природе, а у највећој мјери је томе и сам допринио. Све до 2010. добијао је лични доходак и користио канцеларију на Филозофском факултету, али му је било онемогућено да држи наставу. Међутим, новосадске године биле су веома плодотворне у Берићевом научном раду и поред личне и породичне трагедије од које се никада није опоравио. Докторат је објавио као књигу 1994. у издању Српске академије наука и уметности, да би шест година касније из штампе изашла књига *Српско питање и политика Аустроугарске и Русије (1848–1878)*, за коју је 2001. добио награду “Владимир Ћоровић”. Ново, капитално научно дје-

ло, *Хрватско праваштво и Срби*, Душан Берић објавио је у два тома 2005, а наредне године и књижицу *Развој историографских проучавања аустроугарског периода историје Херцеговине*.

Био је члан Одбора за историју Босне и Херцеговине при Српској академији наука и уметности, члан Издавачког савјета Института за историју у Бањалуци и спољни члан Управног одбора Архива Војводине у Новом Саду.

Незадовољан условима у којима је радио, Душан Берић напустио је Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду и прешао на Филозофски факултет Универзитета у Приштини, са привременим сједиштем у Косовској Митровици, гдје је 2010. добио звање ванредног професора. Држао је наставу из Опште историје новог века, све до одласка у пензију 2016. У том периоду објавио је књигу *Државно право Краљевине Угарске: прекиди и континуитет* (2013). Током рада на факултетима у Новом Саду и Косовској Митровици, под његовим менторством написано је и одбрањено неколико дипломских радова.

Живећи у Србији, Берић није кидао везе са Републиком Српском. Био је члан међународне комисије која је расправљала о статусу Брчког. Почасни грађанин Општине Мркоњић Град, за изузетно остварење и допринос у области образовања и науке, постао је 2017. Три године касније објавио је своју посљедњу књигу *Срби у Мостару и његовој околини (1844–1918)*.

Поред седам објављених књига, Душан Берић објавио је и неколико десетина радова у научним часописима и зборницима са научних скупова, међу којима се издвајају: *Прилог историји социјалних кретања у БиХ 1848* (1978–1979), *Српска револуција 1804. и социјални покрети у БиХ у првој половини 19. столећа* (1983), *Народна интелигенција – свештеници и учитељи на велеиздајничким процесима у БиХ 1914–1918.* (1986), *БиХ од краја 18. века до 1914. у најновијој југословенској историографији* (1987), *Српско грађанство у БиХ до 1918.* (1995), *Срби у Далмацији од краја 18. века до 1914.* (1996), *Аустроугарска, Русија и Бугарска у сузбијању српске националне акције у Македонији крајем 19. и почетком 20. века* (2011) и *Свенемачки Drang nach (Süd-)Osten и питање одговорности за Први светски империјалистички рат 1914–1918.* (2014). Његове књиге и радови настали су као резултат истраживања у бројним архивима и библиотекама у земљи и иностранству. Говорио је њемачки и руски, а познавао италијански и старотурски језик, који је учио ради коришћења архивске грађе.

За дописног члана Академије наука и умјетности Републике Српске, ван радног састава, изабран је 2015. Био је и замјеник директора Института за историју АНУРС. Иако је остварио све услове да 2021. буде изабран за редовног члана највише научне институције Републике Српске, није желио да се кандидује док не заврши књигу о историји БиХ од пада под Турке у XV вијеку до Дејтонског споразума и Париског мира 1995. Нажалост, ту синтезу, за коју је годинама прикупљао изворе и литературу, није успио да заврши. Није завршио ни књигу о мађаризацији и помађаривању, на којој је такође радио. Умро је 29. априла 2023. у Дому за пензионере и старија лица у Футогу код Новог Сада,

гдје је провео неколико посљедњих мјесеци живота. Сахрањен је 5. маја на Новом градском гробљу у Новом Саду.

Душан Берић бавио се српском, јужнословенском и балканском историјом од XV до XX вијека, а посебно од краја XVIII вијека до 1918. Нарочито су га привлачиле теме из политичке и друштвене историје Срба и других балканских народа за вријеме турске владавине, затим односи великих сила према српском питању, које је посматрао у оквиру Источног питања, као и историја србофобије, односно великохрватске правашке идеологије уништења Срба. Био је изузетно марљив и истрајан историчар, који је при стварању својих научних дјела савладавао огроман материјал и који је имао нарочити смисао за синтезу. Његов цјелокупан научни рад, а посебно његове три књиге – *Устанак у Херцеговини (1852–1862)*, *Српско питање и политика Аустроугарске и Русије (1848–1878)* и *Хрватско праваштво и Срби I–II* – сврстале су га међу истакнуте српске историчаре. Ипак, остаје утисак да му је у одређеном смислу нанесена неправда, која га је истовремено и ометала и подстрекивала у његовом раду, јер је заиста невјероватно да историчар таквог истраживачког замаха и научног дјела тек у 62. години живота добије звање ванредног професора и да никада и нигдје не добије звање редовног професора универзитета, а углавном су га мимоилазиле и награде. Без обзира на то, био је један из плејаде неколико изванредних историчара које је изњедрила Босанска Крајина, о којој је маштао и у коју је радо долазио, све док му здравље није толико нарушено да је сваки одлазак из Новог Сада представљао озбиљан изазов. Душан Берић оставио је иза себе изузетна научна дјела, која су најбоље свједочанство његовог стварног мјеста у српској историографији и по којима ће га људи превасходно и памтити.